

СТАНОВИЩЕ

От доц. Любомира Найденова Саздова, доктор, от катедра „Теория и методика на кинезитерапията“, при факултет „Обществено здраве, здравни грижи и туризъм“ на Национална спортна академия „Васил Левски“, София

ОТНОСНО: Дисертационен труд на Юлиан Делчев Златков на тема: „Кинезитерапия на вертебралния синдром при дискови протрузии в лумбалния дял“, за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 7.4. „Обществено здраве“.

Научен ръководител: проф. Николай Емилов Попов, дн

Дисертационният труд е представен на 139 стандартни машинописни страници, структуриран е правилно и отговаря на изискванията за такъв вид разработка. Онагледен е с 20 таблици, 5 диаграми, 7 фигури и снимков материал. Литературната справка включва 153 източника, от които 38 на кирилица и 115 на латиница. Смятам обаче, че обозначаването в библиографията кои от литературните източници са на кирилица и кои на латиница не е необходимо.

В *структурата* на дисертационния труд са обособени няколко основни раздела-въведение, концептуална постановка на проблема, методология на научното изследване, експериментално изследване, изводи, препоръки, приноси, заключение, използвана литература и приложения. Цитираните в текста автори съответстват на представените в библиографската справка. Авторските права на цитираните автори са спазени.

В раздела „*Концептуална постановка на проблема*“ са представени подробно анатомо-кинезиологичните особености на структурите на гръбначния стълб, разгледани са честотата и разпространението на болката в лумбалната област, анализирани са различни аспекти на дисковата протрузия и лумбалния вертебрален синдром, както и кинезитерапията при този вид патология.

На базата на изложението в първия раздел и интерпретирането на представените факти е формулирана и *работната хипотеза*.

В глава втора „*Методология на научното изследване*“ *целта и задачите* на дисертационния труд са добре формулирани и са напълно реализирани.

Организацията на изследването е представена систематично. Проучването включва 60 лица с изразен лумбален вертебрален синдром, разделени в две групи – експериментална и контролна, като критериите за включване и изключване в проучването са ясно определени.

Методите за изследване са доста разнообразни, подбрани предвид тематиката на дисертационния труд. Те са подробно описани и включват тестове за наличие и разграничаване на лумбалната болка, атропометрично изследване, тестове за подвижност на гръбначния стълб, оценка на коремна, гръбна и тазобедрена мускулатура, тестове за болка при покой и движение, скала за комплексна функционална оценка и самооценка от страна на пациентите относно ограниченията, които те изпитват в ежедневните си дейности. Бих препоръчала там, където наименованието на тестовете е посочено само на английски език да бъде обозначено и на български език, както и навсякъде в текста на дисертационния труд да се използва едно и също наименование на съответния тест – или само на кирилица или на латиница.

Методиката на кинезитерация е описана подробно, отделно за контролната и експерименталната групи и е онагледена със снимков материал. При лицата от експерименталната група е приложена авторска методика на кинезитерация, включваща използване на лумбален корсет за срок от един месец и последващо приложение на специализирана кинезитерация, с обща продължителност на терапевтичния курс – два месеца. Смятам, че било добре при описанието на методиката на прилагане на кинезитерацията трябва да бъде обърнато внимание на рисковите движения и упражнения, както и на правилното изпълнение на терапевтичните упражнения (като напр. избягване на хиперекстензия в лумбалния дял при тренировка на екстензорите на гръбначния стълб; контрол при изпълнението на ротационни движения и др.).

Резултатите от направените в началото и в края на терапевтичния курс изследвания са анализирани детайлно, умело са интерпретирани и съпоставяни с данни от други проучвания или доказани научни факти. В обобщен вид те са представени в раздела „Дискусия“.

На базата на получените резултати в края на разработката са синтезирани *7 извода*.

Научните приноси, изтъкнати от докторанта отразяват същността на дисертационния труд, но мисля, че приноси 3 и 4 до голяма степен се припокриват и могат да бъдат обобщени в един. Смятам, че проследяването на дългосрочните резултати от приложената експериментална методика на кинезитерация, би допринесла за още по-високата стойност на научния експеримент и приложението му в клиничната кинезитерапевтична практика.

Авторефератът на дисертационния труд, представя в съкратен вид всички части на дисертацията. Той отразява постановката на научната разработка, данни за съвременните методики на кинезитерация при дискови протрузии в лумбалния дял, методологията на проведеното научно изследване, авторската методика на кинезитерация за експерименталната група, получените резултати и анализ, дискусия, изводи, приноси с научно-приложен характер и заключение.

Представени са и **5 публикувани статии** (всички на кирилица) във връзка с дисертационния труд.

Представеният ми за становище дисертационен труд отговаря на минималните национални изисквания, според Закона за развитие на академичния състав в Република България, за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“. Няма данни за наличие на плагиатство.

В заключение изразявам положително становище и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 7.4. „Обществено здраве“, на Юлиан Делчев Златков.

София
17.11.2020 г.

Изготвил становището:
доц. Любомира Саздова, доктор

STANDPOINT

From **Assoc. Prof. Lyubomira Naidenova Sazdova, PhD**, Dept. „ Theory and methods of kinezitherapy”, faculty of „Public health, health care and tourism”, National sports academy „Vasil Levski”, Sofia

CONCERNING: Dissertation of на **Yuliyana Delcheva Zlatkova** on topic: "Kinesitherapy of vertebral syndrome in disc protrusions in the lumbar region ", for the award of the educational and scientific degree "*PhD*" in professional field 7.4. Public Health.

Scientific Supervisor: Prof. Nikolai Emilov Popov, DSc

The *dissertation* is presented on 139 standard typewritten pages, is structured correctly and fully meets the requirements for this type of scientific paper. It is illustrated with 20 tables, 5 graphs, 7 figures and pictures. The reference list includes 153 sources, of which 38 in Cyrillic and 115 in Latin. I think that indicating in the bibliography which of the literary sources are in Cyrillic and which are in Latin is unnecessary.

In the *structure* of the dissertation there are several main sections - introduction, conceptual formulation of the problem, research methodology, experimental research, conclusions, recommendations, contributions, conclusion, used literature and applications. The authors cited in the text correspond to those presented in the bibliography. The copyrights of the cited authors are respected.

The section "*Conceptual formulation of the problem*" represents in detail the anatomical and kinesiological features of the structures of the spine, the frequency and prevalence of pain in the lumbar region, analyzes various aspects of disc protrusion and lumbar vertebral syndrome, as well as kinesitherapy in this type pathology.

Based on the presentation in the first chapter and interpretation of the presented facts the *working hypothesis* is formulated.

In Chapter Two "*Research Methodology*" *the purpose and tasks* of the dissertation are well formulated and fully realized.

The *organization* of the study is presented systematically. The study includes 60 individuals with severe lumbar vertebral syndrome, divided into two groups - experimental and control, and the criteria for inclusion and exclusion in the study are clearly defined.

The *research methods* are quite diverse, but selected in view of the topic of the dissertation. They are described in detail and include tests for the presence and differentiation of lumbar pain, anthropometric examination, tests for spinal mobility, assessment of abdominal, back and hip muscles, tests for pain at rest and with movement, a scale for complex functional assessment and self-assessment of patients regarding the limitations they experience in their daily activities. I would recommend that where the name of the test is indicated only in English to be also indicated in Bulgarian, as well as everywhere in the content of the dissertation the same name of the test – on Cyrillic or Latin to be used.

The *methodology of kinesitherapy* is described in details, separately for the control and experimental groups and is illustrated with photographic material. The individuals from the experimental group received an author's methodology of kinesitherapy, including the use of a

lumbar orthosis for a period of one month and subsequent application of specialized kinesitherapy, with a total duration of the therapeutic course - two months. I think that the description of the methodology of application of kinesitherapy should also pay attention to the risky movements and exercises, as well as the correct performance of therapeutic exercises (such as avoiding hyperextension in the lumbar region when training the extensor muscles of the spine; control during the rotational movements, etc.).

The *results* of the research, done at the beginning and at the end of the therapeutic course, are analyzed in detail, skillfully interpreted and compared with data from other studies or proven scientific facts. In summary, they are presented in the "Discussion" section.

Based on the obtained results at the end of study 7 *conclusions* are synthesized.

The *scientific contributions* made by the doctoral student reflect the essence of the dissertation, but I think that contributions 3 and 4 largely overlap and could be summarized in one. I think also that monitoring the long-term results of the applied methodology of kinesitherapy, would contribute to an even higher value of the scientific experiment and its application in clinical kinesitherapeutical practice.

The *abstract of the dissertation* presents in abbreviated form all parts of the dissertation. It reflects the formulation and development of the scientific problem, contemporary aspects of the kinesitherapy in disc protrusions in the lumbar region, the methodology of the research, the author's methodology of kinesitherapy for the experimental group, the results and analysis, discussion, conclusions, scientific contributions and conclusion.

Five *published articles* (all in Cyrillic) in relation to the dissertation are presented.

The dissertation presented to me for a standpoint meets the minimum national requirements, according to the Law for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, for acquiring the educational and scientific degree "PhD". There is no evidence of plagiarism.

In conclusion, I express my positive opinion and propose the esteemed members of the Scientific Jury to award the educational and scientific degree "*PhD*" in the professional field 7.4. Public health, of **Yuliyana Delcheva Zlatkova**.

Sofia
17.11.2020

Prepared the standpoint
Assoc. prof. Lyubomira Sazdova, PhD